

Što su to meduze?

Meduze su morski organizmi koji predstavljaju spolnu generaciju **žarnjaka** (Cnidaria). Tijelo im je zrakasto simetrično u obliku klobuka, zvona ili kišobrana. Rub želatinoznog klobuka razdijeljen je u režnjeve koji se produžuju u lovke na kojima se nalaze **žarnice**.

Osim na rubu, lovke se nalaze i ispod klobuka. Između lovki smješteni su mali mjehurasti osjetilni organi (za svjetlost, za prostornu orijentaciju i kemijsku karakterizaciju okoliša).

Usta su im u sredini, s donje strane klobuka, na kraćem ili duljem dršku. Živčani sustav im je slabo razvijen. U klobuku se nalazi i sustav mišića čijim **stezanjem se istiskuje voda** i tako se pokreću kroz vodu.

U razred režnjaka (Scyphozoa) spadaju najpoznatije jadranske meduze.

Čime se hrane?

Hrane se **planktonom** i sitnim morskim životinjama koje hvataju svojim lovkama opremljenim žarnim stanicama. Prirodni neprijatelji meduza su neke vrste riba i morskih kornjača, neke vrste rebraša, a zabilježen je i kanibalizam.

Meduze ne napadaju!

Ponekad im se populacija naglo poveća što može zabrinuti ljude, ali meduze su normalni stanovnici Jadranskog mora! One **ne napadaju čovjeka** i kreću se spontano gibanjem vode. Zato je eventualni susret s njima slučajan i nenamjeren događaj.

Autori teksta: Mirela Uzelac Božac, mag.oecol., Danijela Damijanić, mag.oecol., dr.sc. Barbara Sladonja, dr.sc. Danijela Poljuha
Autor fotografija: Marinko Babić
Znanstvena lektura: dr.sc. Paolo Paliaga

Prva pomoć kod opekline od meduza

- 1** Pažljivo isperite mjesto opekline morskom vodom ali bez trljanja!
- 2** Nanesite otopinu morske vode (ne slatke!) i sode bikarbone (u omjeru 1:1) na 2 minute kako biste zaustavili daljnje oslobađanje toksina iz žarnih stanica koje peku na koži
- 3** Uklonite ostatke žarnica i višak smjese sode bikarbone (npr. plastičnom karticom ili sl.)
- 4** Stavite hladan oblog (plastičnu vrećicu s ledom ili čak hladno piće zamotano u krpu ili majicu) na 5-15 minuta
- 5** Ovisno o stupnju boli, ponovno stavite hladni oblog ako je potrebno na dodatnih 5-10 minuta
- 6** Ako bol potraje, posavjetujte se s liječnikom ili ljekarnikom, zatražite lokalne lijekove protiv bolova ili protuupalne kreme i gelove (npr. 3-4% lidokain + hidrokortizon)

Izvor: Guidelines for the identification of Mediterranean jellyfish and other gelatinous organisms with a first aid protocol for possible sting treatment, MED-JELLYRISK, University of Malta

Najčešće vrste meduza i rebraša u Jadranu

Vodič za prepoznavanje

Institut za poljoprivredu i turizam

Projekt Grada Poreča: Ekopis

svibanj, 2024.

Uhati klobuk (*Aurelia aurita*)

Nije opasna za ljude

- Vrlo česta autohtona vrsta u Jadranu
- Obitava u obalnim vodama, najčešće pri samoj površini, ali je možemo naći i do dubine od 20 metara
- Lako ju prepoznamo po ružičastoj boji 4 spolnih žlijezda u obliku potkove
- Pojavljuje se u velikom broju u proljeće i ljeti kada doživljava vrhunac reproduktivnog razvoja

Kompas meduza (*Chrysaora hysoscella*)

Opasna za ljude

- Rasprostranjena je duž istočnih obala Atlantskoga oceana i u Sredozemnom moru
- Može narasti do 30 cm u promjeru, a lovke do 1 m duljine
- Zadržava se na dubinama do 10 m, najčešće pri površini
- Prepoznamo ju prema žuto-smeđem klobuku koji podsjeća na kompas
- Ima dugačke lovke čije žarnice peku u dodiru s kožom
- U rano ljeto se češće približava obali, ali rijetko u velikom broju

Mediteranska meduza (*Cotylorhiza tuberculata*)

Nije opasna za ljude

- Autohtona mediteranska vrsta
- Klobuk joj je plosnat, a izgledom podsjeća na "jaje na oko"
- Klobuk je zelenosmeđe boje zbog simbioze s jednostaničnim algama zooksantelama, a može doseći promjer od 20 cm
- Najčešće obitava na otvorenome moru, ali ponekad se pojavi uz obalu
- U Jadranu je najučestalija u ljetnim mjesecima

Morska pluća (*Rhizostoma pulmo*)

Generalno nije opasna za ljude/može izazvati blago peckanje kod osjetljivih osoba

- Česta autohtona vrsta u Jadranu
- Jedinke mogu narasti preko 50-60 cm i težiti preko 10-15 kilograma!
- Osnovna boja ove meduze je bijela s plavičastim odsjajem
- Hrana je morskim kornjačama
- Može se pojavljivati u velikim rojevima krajem zime

Morska mjesečina (*Pelagia noctiluca*).

Opasna za ljude

- Tipično pučinska mediteranska vrsta, ponekad je morske struje i valovi nanesu do obala
- Ima sposobnost bioluminiscencije (svijetli)
- Naraste do 6 cm u promjeru, a lovke do 20 cm
- Žarnice sadrže jak otrov te se pri kontaktu s ljudskom kožom javlja bol i nastaju ozljede slične opeklinama, a nakon njih ostaje depigmentacija kože ili čak ožiljak

Morski orah (*Mnemiopsis leidyi*)

Nije opasan za ljude

- Spada u skupinu rebraša (Ctenophora)
- Rebraši su morski planktonski organizmi slični meduzama, ali nemaju žarnice i ne peku
- Morski orah može preživjeti u širokom rasponu ekoloških uvjeta
- Hrani se zooplanktonskim organizmima, uključujući i planktonske stadije riba (jaja i ličinke sardine, incuna itd.). Zbog toga može značajno poremetiti ekosustav i drastično smanjiti riblji fond te ugroziti ribarstvo i morski turizam

